

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De gradibus diuina, naturali, & humana lege prohibitis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

§. DECIMVS.

De gradibus diuina, naturali, vel humana lege prohibitis.

S V M M A R I A.

- 1. Nullus gradus iure diuina hodie prohibitus est, qui non sit & lege naturali vetitus.
- 2. Lex diuina vetus politica, aduentu Christi expirauit.
- 3. Graduum prohibitiones Leuitici cap. 18. expressim facte, non omnes sunt iuris naturalis.
- 4. Viduum fratris uxorem ducere, non est contra ius naturae.
- 5. Intelligitur etiam de diuor.
- 6. Matrimonium initio licitum propter causam superuenientem non debet dissolui.
- 7. Iuda lege Moysaica reguntur, licet inter Christianos viuant.
- 8. Gradus primus in recta linea, secundum omnes, & vltiores, iuxta iustiore opinionem, iure naturae prohibentur.
- 9. Pars cum liberis nuptia a quibus concessa.
- 10. Pars cum filiis a quibus nuptia concessa.
- 11. Lex naturae a gentibus ex consuetudine multoties violata.
- 12. Latruncium quibus nationibus non videbatur illicitum.
- 13. Multiplicatio generis humani.
- 14. Gradus primus in transversa linea, iure naturae an prohibeatur, in vtramque partem disputatur.
- 15. Inter fratres & sorores an nuptiae iure naturae sint prohibita, disputatur.
- 16. Propinquus si aetas & sorores appellati.
- 17. Nuptiarum appellatio propria & lata.
- 18. Sura foror Abrahae non fuit.
- 19. Nuptiae iure naturae in coniugium admitti non debent.
- 20. Viduum fratris potest quis secluso iure humano, in uxorem accipere.
- 21. Eschib in historia ecclesiastica locus animaduersus.
- 22. Herodis cognatio.
- 23. Patruus iure naturae potest neptem accipere uxorem, & idem nunc poterit ex Romani Pontificis dispensatione.
- 24. Papa potest dispensare in aliquot gradibus, ex contentis cap. 18. Leuit.
- 25. Episcopus, nec legatus a latere, non possunt dispensare in prohibitionibus, non debet de consangu. & affin.
- 26. Gradus remissor a stipite, tantum considerandus est in prohibitionibus coniugali, & in dispensatione.
- 27. Preles ex consanguinitate suscepta, potest esse iura dispensandi causa.
- 28. Imperatio dispensationis non tenet, si taceatur matrimonium contractum fuisse scilicet inter prohibitos.
- 29. Dispensationis principis an habeat vim dispensationis.
- 30. Lex quae non potest matrimonium prohibere.
- 31. Tor nuptias cum papilla contrahere potest.
- 32. Matrimonium cum alienigena aut certo hominum genere non contrahatur, non potest a magistratu prohiberi.
- 33. Romani Pontificis, qua ratione possit prohibere coniugalem contractum.
- 34. Matrimonium inter contractum numeratur.
- 35. Confessio an possit aliquos personas reddere inhabiles ad coniugium contrahendum.
- 36. Consuetudo ipsa an exigat scientiam Romani Pontificis.
- 37. Fama an probet impedimentum matrimonii.
- 38. Testis omnes an probet matrimonii impedimentum.
- 39. Fama sola, vel omnes testes an impediat matrimonium contrahi procedendum sponsalibus iurata.

Ceterum cum ex praemissis constet, quo in iure possit Roman. Pontif. dispensare : opera precium erit agere, qui gradus sint quo ad matrimonia, in affinitate, & consanguinitate, diuina naturalive lege prohibiti. Ac primum omnium illud notandum est, nullum gradum diuino prohibitum hodie esse, qui idem naturali iure prohibitus non sit. Lex enim vetus aduentu Christi expirauit. cap. 18. de consangu. docet Thom. 1. 2. quest. 98. artic. 3. & quest. 104. art. 3. Magist. in 4. sentent. distinct. 3. & ibi ceteri Theologi. Atque Alfonso de Castro. lib. de heresibus in verb. lex. In lege autem Evangelica nullum preceptum continetur, quod non sit iuris naturalis, praeter precepta de Sacramento, atque de Fide. Tho. 1. 2. quest. 108. art. 1. & 2. idem quodlib. 4. art. 13. igitur circa matrimonium nullus gradus erit diuina lege prohibitus, qui non iure naturali. Aduertendum ergo ad gradus iure naturae prohibitos. Nec enim gradus omnes Leuit. 18. prohibiti, iure naturali prohibentur, quod probat Thom. 1. 2. q. 105. art. 4. Caiet. 2. 2. q. 154. art. 9. Rosenius in libro de matrim. Regis Angliae, & Alphonsus a Castro lib. 1. de potest. legis penali. c. vlt. quo in loco scribit, sententiam hac in causa latam a Romano Pontifice fuisse eiusque retulit litteram, prout Romae fuit pronunciata. Quod autem prohibitiones ibi expressae non sint iuris naturalis, probatur, ibi enim prohibetur frater relictam fratris sibi matrimonio copulare: & conitatur eadem lege Moysaica licitum fratri relictae fratris decedentis abiq; prole vxore a fratre faciens: si lege naturali relictam a fratre in vxorem

ceret, nullo pacto licuisset cum ea matr imonificontrahere, fratre absque prole defuncto, id equidem licebat: igitur dicta prohibitio non est iuris naturalis. Praeterea si naturali lege illicitum foret, relicta a fratre accipere vxorem, non probasset Romanus Pontifex coniugia contra dictam prohibitionem contracta in c. fin. de diuor. Verum cum ibi illa coniugia essent contracta, ante conuersionem contrahentium ad fidem, ex legis Moysaicae licentia, cur indigent approbatione Romani Pontificis? siquidem ab infideli iuxta propriam legem, naturali iuri minime contrariam, matrimonium contractum firmum est, atque legitimum, & durat etiam si ad Christianam fidem conuertantur contrahentes, & sit contractum contra conones. cap. de infidelibus. de consanguin. inspicitur enim initium contractus, & illius tempore licebat ita vxorem ducere: igitur dissolui non debet hoc matrimonium, quod ab initio legitime contractum fuit. cap. Gaudemus. de diuor. in princip. & in cap. fin. qui filij sunt legit. Regia l. fin. tit. 6. part. 4. Ille etenim contractus licitus fuit ab initio: cum Iudaei, etiam si inter Christianos nos habitent Moysaicae legis regantur, ex notatis per Fel. post alios ibi in c. 1. de consanguin. eundem Felin. in cap. Iudei. in 2. de Iude. & ibi Anani. Iaso. in l. qui se patris. c. vnde liberi. num. 24. Soc. consil. 119. in. 4. vol. etiam quo ad coniugales prohibitiones, vt notat Barba. in consil. 13. in 3. vol. assuerans ex Salyc. Angel. & Fulgof. Iudaeos non seruare neque recipere constitutionem l. 1. in princ. C. de Iudeis. quae ex parte Moysaicae legis derogat.]

Quare igitur in dict. cap. fin. de diuor. dispensatio Romani Pontificis exigitur? Illud profecto responderi potest, Romani Pontificis approbatione ideo ibi exigi, quod prohibitio coniugalis, quae ibi violatur, potissimum accedat prohibitioni naturali: qua ratione auctoritas Romani Pontificis ad euadendum scandalum exacta fuit. Possunt & aliter respondere dictae obiectioni, si dixerint illa matrimonia ibidem contracta fuisse post conuersionem ad fidem Christi, & propter fragilitatem eorum, qui nouiter Christi fidem professi fuerant, approbat summus Pontifex matrimonia iam contracta, & prohibet contrahenda, quod sentit Paris. consil. 68. vol. 4. m. 275. Eaque causa summus Pontifex matrimonia iam contracta non dissoluit: quia illi, qui nuper Christianam fidem susceperant, ignorantia quadam existimabant, sibi licere lege Moysaica vt circa matrimonia contrahenda. Quae quidem ignorantia fortassis non adeo erat supina, & crassa in illis, qui non erant ita instructi in legalium cessatione. Quibus haec vltima interpretatio non sic conueniat litera huius responsi, vt prima. Item non omnes gradus, & prohibitiones Leuitici. 18. expressas, esse iuris naturalis probatur ex eo, quod ibi prohibitum est, ne quis sororem vxoris in coniugem accipiat: & tamen Iacob duas sorores in vxores accepit, Lian scilicet & Rachel. vt constat Genes. cap. 29. Si id equidem iure naturali non liceret, minime hoc Iacob fecisset. Consequitur tandem ex his, non omnes prohibitiones Leuitici, iuris naturalis esse. [Qua in re non possum probare, quod Anton. Contius lib. 2. successuarum audacter scribit, verum esse leges de coniugiis & matrimoniis a Moysae in d. c. 18. latas, haud secus infringere omnium hominum vitam, quam ipsa decalogi praecipia, quod falsum esse non debito.] Imò in d. c. 18. non agi de impedimentis cognationum circa matrimonia: sed ibi prohiberi, ne consanguineis, aut affines in incesta facinora prolabantur probare conatur Alfonso Viruefius in tract. de matrim. Regis Angliae. 3. hypotesi.

Omnes tamen diuini, & humani iuris professoribus id placet, primum gradum in recta ascendente, ac descendente linea iure naturali prohibitum esse rationibus, quas nos adduximus hoc. c. §. 6. & notat Thom. & Caiet. 2. 2. q. 154. artic. 9. nec in hoc est controuersia. Nam & idem probare conatur Socrates apud Xenophontem lib. 4. commentariorum. tamen apud barbaras quasdam nationes fas fuerit parentibus stupro coire cum liberis: sicut commemorat Quintus Curt. lib. 8. de regione proxima Schythiae, quam quidem regionem Nauarram appellatam esse tradit. idem Persis lege lata licuisse constat ex Strabo. Catul. Quintil. & Tertulliano, scribitq; Ludou. Caeli. lib. antiq. lect. 10. c. 18. quod etiam testatur Constant. Harmenop. lib. 1. Epitomes iuris. tit. 1. Et idem tradit Theodoret. lib. 3. de curan. Graecorum affect. qui lib. 9. eiusdem legis meminit, eius auctorem assuerans fuisse Zaram, esse sum. cuius ratio. in lib. de virginit. c. 9. scribit impune a quo auctore, nec ipse vxores accipere. idem Chrysof. causa ius quod libidinis omni, atque idem Diuus Augusti. in quest.

in quasi. de viroque mixtis. cap. 11. eius legis meminit, quæ Perſis cum filiabus coire permittebat. Sed & Philo. lib. de ſpecialib. legib. commemorat, honoratioris Perſas matrimonia cum matribus contrahere. idem conſtat ex Dione Chryſoſtomi oratione 10. Diuus etiam Chryſoſtomus in lib. vno aduerſus gentes retulit, Zenonem Stoicæ ſectæ præſectū lege ſanxiſſe, commodum eſſe, cum matribus & ſororibus miſceri. Scribit & ad hæc Xanthus in iis, quæ inſcribuntur Magica, coire magos cum matribus & filiabus, & ſas eis eſſe coire cum ſororibus: quemadmodum ex ipſius Xanthi teſtimonio tradit Clemens Alexand. lib. 3. Stromat. id etenim ferinis moribus tribuendum eſt potius, quam humani iudicij decretis: ad hæc autem plura ſcribit Tiraquell. 7. l. comubia. num. 22. Nec mirum videri cuiquam debet, plerumque apud gentes palam permitti vitia, & crimina, quæ legi naturali aduerſantur: id enim contingit ex errore in particulari, non in vniuerſali: nam licet in aliquo homine dictamen naturalis legis extinctum, & ſopitum ſit in ſua ſpecie, non tamen inde ſequitur in eo proſuſ extinctam eſſe legem naturæ communem, ex qua tanquam ex principio communi illud particulare deducitur. Sic nulla eſt tam efferata gens, quæ dubitet, ſit ne licitum contra iuſtitiam agere, aliquem in nocentem occidere, alicui iniuriã inferre: quæ item ignoret à malo declinandū, bonū agendum eſſe: ſed an ex tali cauſa, nempe ſacrificij ratione, liceat aliquē occidere, rem alterius ſagaci quadam induſtria occupare: apud pleraſque nationes ex errore in particulari licitū & probū exiſtimatur: quemadmodū docet Ioan. Driedonius de liber. Chriſt. pag. 25. idem explicat Domini. Sot. l. 1. de iuſtit. & iure. q. 4. art. 4. & 5. idque conſtat teſtimonio Iuſtini Martyris in dialogo cum Tryphone. Nam & apud Germanos latrocinium non reputabatur iniquum, vt ſcribit Cæſar de bello Gallico: nec apud Egyptios auctore Gellio: nec apud Lacedæmonios auctore Lycurgo eorum legis latore, quemadmodū tradidit Xenophon in Laconum republica. Ioan. Stobæus ſerm. 42. & Cæſ. lib. 10. lict. antiq. cap. 1. raptō enim viuere quibuſdam honeſtū fuit, ex Quintil. lib. 3. cap. 9. Senſit tamen vterque Thomas, iure naturali non prohiberi ſecundum gradū in linea recta aſcendentū, & deſcendentium idem Thom. probare videtur in 3. ſcient. diſtinct. 40. quaſt. 1. art. 3. vbi idem ſentiunt Bonauent. & Ricard. quaſt. 2. Roſen. in tract. de matrim. Regū Anglia. fol. 3. & Alex. de Hales. 2. par. quaſt. 169. eidem opinioni ſuffragantur, dum iure naturæ tantum prohiberi coniugium inter matrem & filium, patrem & filiam conſtanter aſſerunt. Sed e contraſcario Scotus, Durand. Palud. in 4. ſenten. diſtinct. 40. Florent. 3. part. tit. 1. cap. 14. §. 2. & Sylueſt. in verb. matrimonium. 8. q. 6. col. 4. in aſcendentibus & deſcendentibus iure naturali matrimonia prohiberi, exiſtimant. pro quibus ego animaduerto. l. ſi. de ritu nup. vbi Iuriſconſultus ſcribit, iure gentiū, qui aliquā ex aſcendentibus, vel deſcendentibus vxorem duxerit, quæ etiam opinionem tutiorē eſſe exiſtimo, omiſſa Accuſij interpretatione d. l. ſi. Ambroſius item Catharinus lib. 5. contra Caiet. vbi de matrim. agit, eandē vltimam opinionem comprobat. Sed ne quis huic quaſtioni exemplū conſingat ex primo parente Adam, qui modo reſurgeret, exponam quæ D. Auguſt. ſcribit lib. 15. de ciuit. Dei, cap. 18. de longa ætate veterum hominū: quorum mentio ſit in libris Geneſeos, expreſſim agens. Quis itaq; inquit, dubitauerit, per vnus hominis ætatem tantum multiplicari potuiſſe genus humanū, vt eſſet vnde conſtituerentur, non vna, ſed plurimæ ciuitates. Quod ex hoc conici facile poteſt, quia ex vno Abraham, non multo amplius quadringentis annis, numeroſitas Hebrææ gentis tanta procreata eſt, vt in exitu eiufdem populi ex Egypto ſexcenta millia hominū fuiſſe referantur bellicæ iuuentutis, vt omittamus gentem Idumæorum non pertinentem ad populū Iſrael, quam genuit frater eius Eſau, nepos Abraham, & alias gentes natas ex femine Abraham non per Saram coniugem procreatas. Hęc Auguſtinus, cui in commentariis addit Ludouicus Viues. Fuit memoria patrum vicus bene centum domorum in Hiſpania, cuius omnes incolæ erant à ſene quodam, qui adhuc viuēbat progeniti, ita vt propinquitatis nomē iam deſſet quo à minimis natu vocaretur, lingua enim noſtra ſupra abauum non aſcendit: hætenus Viues.

[His & Sexti Empyrici teſtimoniis: et ſiderim, qui lib. n. Pyrrhonicarum Hypotypoſ. cap. 14. ſcripſit quali compaſ licitū fuiſſe, cum matre coniugū, apud Ammonites. Idem d.

Aſſyrii legum in naturalium confuſione ſcribit Conſtanti-
nus Manaliſſes, in animalibus ad Irenem. pag. 16. 3.]

In linea ꝑ vero conſanguinitatis tranſuerſa etiã primus gradus iure naturæ prohibitus non eſt: ex Thom. & Caiet. in dictis locis, Durando, ac cæteris, quos in quaſt. præcedenti ad primam opinionem citauimus. idem notat Ferdin. Loaces in tractat. de matrim. dubitatione. 2. reſponſione ad ſecundum. & prima dubitatione, colum. 2. Hinc apud Aſſyrios ſcribit Lucian. in libr. de ſacrificijs. lege lata licuiſſe matrimonium ꝑ inter fratrem, & ſororem; cui exempla plura aptari poſſunt, quæ congerit Alexand. ab Alexand. lib. 1. diuerſum geniali. cap. 24. & Andr. Tirraquel. 7. l. comm. num. 23. [Sed & eandem legem in Caria obtinuiſſe, teſtis eſt Arrianus lib. 1. de rebus Alexandri. Solon Athenienſis, quamuis matrimonium inter germanos vterinos prohibuerit, liberum tamē id reliquit eodem patre genitis: idem ſcribit Ariſtophanis interpres in Nebulis contra Lacedæmiorum legiſlator vterinos non interdicit, ſed ſolis eodem patre genitis. At Egyptius ridens vtriuſque ſimplicitatem & ſemperfecta placita, laxauit libidinē permiſſa licentia ducendi ſorores ſiue per alterutrum, ſiue per vtrumque parentem cognatas. Hęc Philo lib. de ſpecial. lib. 8. aduerſus gentes. Ius eſt, inquit, apud Perſas miſceri cum matribus, & Egyptijs & Athenis cum ſororibus legitima con nubia. qua ratione conſtat, Amylinum Probū in eo libello, quo vitas quorundam imperatorum ſcripſit, tradidiſſe non fuiſſe turpe Cymoni Athenienſi ſororem germanam in matrimonio habuiſſe: cum cines Athenienſes eodem vterentur inſtituto. Et tamen Andocides in oratione aduerſus Alcibiadem aſſeruerat, Cymonem ob cauſam in exilium fuiſſe miſſum. Etenim Amibias de germana eodē tantū patre nata intellexit, tametſi in hiſtoria errauerit. Et hæc quidē quo ad rationē iuris naturalis, qua vti videtur præcitati Doctores, [Sed & Cymonis matrimonij contra leges fuiſſe contractū aſſeruerat Athenus lib. 13. & Suidas, diſtione Cymon. De quo legendus erat Plutarchus in Cymone, & de ſera Numinis vindicta. Tradit & de hac multa Briffonius lib. de iure conubiorū, pag. 55.] Nā quod modo prohibitum eſſe conſtat, legi humanæ tribuendum eſſe videtur his, qui præfatam opinionē approbant. Sed probabilius eſt, matrimonium iure naturæ prohiberi in primo gradu linea tranſuerſe conſanguinitatis, & ſi inter fratrem, & ſororem. Ex Auguſtino lib. 15. de ciuitate Dei cap. 16. & lib. 22. contra Fauſtum cap. 35. atq; ita notant Palu. & Florent. in prædictis locis. Ioan. Maior. in 4. ſent. diſt. 40. q. 3. Abulenſis Leuitici 18. & Ambroſ. Cathr. lib. 5. contra. Caiet. capit. matrimonij ſaramento. Nec oberit quod Gen. cap. 11. ſcribitur, Abraham matrimonij contraxiſſe cū Sara ſorore ſua. vbi Hieronymus in quaſtione ſuper Hebraicis ſuper Geneſim, Saram verā Abraham ſororem fuiſſe ex patre, palam aſſerit. idem prius ſcripſerat Clemens Alexandrinus lib. 2. Stromatum. qui tradit ex hoc conſtare, eas ſorores, quæ ex eadem matre naſcuntur, nō eſſe ducendas vxores. Quia refragante Hieron. Sara nō fuit vere ſoror Abraham, ſed filia fratris ſui Aram: & ſic neptis ex fratre, ſecundum Auguſt. lib. 16. de ciuitate Dei. capit. 12. & ſuper Geneſ. ac ruriſ diſt. lib. 16. cap. 19. Iosephū lib. 1. antiq. cap. 14. & 15. eundem Hieron. aduerſus Heluidium de virginitate perpetua Beata Maria, 2. Tomo. Gratianum in princip. 3. 5. quaſt. 1. & Abulenſem diſt. capit. 11. Geneſ. etiam ſi Caiet. & Aloii. Lippomanus ſuper Geneſ. capit. 20. adhuc contendunt, Saram verē fuiſſe Abraham ſororem, Hieronymum in ea opinione ſequuti: eſt tamen Auguſt. ſententia admodum verofiſſima. 16. Nam qui maxime propinqui erant, ſolebant fratres, ꝑ & ſorores appellari. Sic propter maximam, & propinquam conſanguinitatem, conſobrini fratres appellabantur auctore Auguſt. lib. 15. de ciuitate Dei. cap. 16. & probatur Matth. cap. 12. ex Hieron. interpretatione, quam aliis adductis auctoribus comprobatur Ioan. Eckius in Homilia de S. Anna. Sic Cicero lib. 5. de ſinibus. ſtatim in initio, Lucium Ciceronem, patrū ſui filium, fratrem appellat. Idem Cicero in Philippiis C. Antonij filiam vxorem & ſororem M. Antonij vocat, cum C. Antonius eſſet patruus eiufdem M. Antonij. Quibus & illud addendum eſt, proprie nepotes ꝑ dici natos ex filio, vel filia. l. ſina. §. nepos. ff. de grad. lib. affi. §. ſin. inſtit. de patri. poteſt. notant Abb. & Præpoſ. in cap. tua nos. de conſangu. & affinit. Aret. Felin. & Deci. in cap. per tuas. de probatio. l. in l. ſi auis. Cod. de ſucceſſ. edict. Bartolom. in l. ſi iure nulum eſſe. i. ſi. de inſtit. teſtamen. Sed tamen quan principem mouenximitatem ſanguinis, ꝑmittit ut ꝑ eum ꝑ ſaci concedit ꝑ filij. text. in cap. 1. de ſen.

fuisse filia Areta Regis Arabia; cui Iosephus & Eusebius, Egeippus & Nicephorus refragantur; nec in sacro Euan-
gelio hac de re quidquam scribitur: vnde potuit Caieta. Iose-
phum in Herodiasis patre sequi: etiam si Ambrosius Ca-
tharin. libro 2. inter Caiet. errores hoc retulerit. His ergo
constat non esse iure naturæ matrimonium prohibitum
cū relicta fratris, tamen si Ludovic. Gozad. consil. 51. contrariū
de iure responderit: & dubitauerit nouissime Hieronym.
Grat. [consil. 1. vol. 2.] & Paris. consil. 194. vol. 4. probare conatur
hoc matrimonium esse contrariū diuinum, & naturale.

23 Secundo ꝑ hinc potest comprobari sententia Acharan.
consilio 373. qui consuluit posse Romanū Pontificem dispen-
sare, vt matrimonium contrahatur inter patruum, & septem
ex fratre: quamuis Abb. in capit. literas. numer. 17. de restit. spoliat.
non recte predicta expendens contrariā opinionē sequatur.
Hinc & Plutarchus in Problematis Romanis, numer. 6.
scribit virum quendam sane pauperem, ceterum bonū ac-
curatū, eo quod filiam fratris, cui dos ampla relicta fuerat,
uxorem accepisset, iudicio multitudinis absolutum fuisse:
atque inde factum plebiscitū, vt liceret cuiquam filiam fra-
tris uxorem accipere. nec oberit huic illationi text. in capit.
cum in iuueniute. de presump. vbi hoc fœdus naturale appellatur.
is enim text. est ita intelligendus, vt referat Ethnicorū sen-
tentiam, non autem probet. vel dicamus esse naturale fœdus
quod ad quandam honestatem, non quo ad legis natura-
lis vinculum. idem naturale fœdus poterit intelligi, quod
ad cognationē, quam natura instituit. ex his, quæ Abb. ibi
notat. Eadem ratioe sunt interpretanda quæ Diuus Am-
brosius scribit epistola 66. ad Paternum, & quæ à Calliodoro tra-
duntur libro 7. variarum, dum formulam tradit, qua Imperato-
res vti solebant in permittendo cum cōsobrinis matrimo-
nio. [Nam quo ad potestatem permittendi matrimonij con-
tractum per dispensationem, idem iuris est de cōsobrinis,
quod de patruo & filia fratris.]

Tertio constat Paluda. Florentin. & Maiorem in precipita-
tis locis, falso opinatos fuisse minime posse Romanū Pon-
tificem dispensare, vt matrimonium contrahatur in aliquo ex
24 gradibus prohibitis. capit. 18. Leuit. ꝑ iam enim satis manife-
stum est, posse in pluribus ibidem cōtēntis dispensare. Nec
vrget text. in capit. literas. de restit. ut. spoliat. quo probari videtur
gradus capit. 18. Leuit. expressos, diuina lege prohiberi. Quia
ex gradibus ibi connumeratis, quidam iure naturæ prohi-
bentur, vt modo dixi, in quibus nulla dispensatio concedi
potest. Quidam iure diuino veteris legis, quæ tamē aduen-
tu Christi cessauit, in quibus, licet Romanus Pontifex dis-
pensationem concedere valeat, qui tamen in veteri diuina
lege prohibebantur, non consuevit dispensare: nisi iustif-
sima causa id suadeat. Sic text. in eod. capit. literas. intelligendus
est: cum dixit, in aliquot gradibus Papam non posse dispen-
sare, in aliquot vero non cōsueuisset id agere, quamuis pos-
sit. Vnde prohibitio, quæ diuine legi in d. c. literas. tribuitur,
ad legem diuinam veteris testamenti spectat. Quibus ad-
dendum erit contra Abb. in d. c. literas. Neraum Imperatorē
legem tulisse, qua prohibuit, matrimonium cum filia fra-
tris, teste Dione Nicco, quod maximum argumentum est,
id ante illam legem licuisse: sicuti & ex Plutarchi testimo-
nio paulo ante probauimus.

25 Nullus autem, ꝑ præter Romanū Pontificem, potest præ-
dictam dispensationē concedere, contra iura humana, etiā
si Episcopus sit. Est enim dicta prohibitio in generali con-
cilio facta: ergo non potest Episcopus ei dispensatione pro-
pria derogare. vt notant omnes in c. at si clerici. §. fina. de iudi-
glo. in c. dilectus in 1. de præbend. vers. facultas. Abb. in c. proposuit. not.
vlti. de concess. præb. Nec legatus etiā à latere Romani Ponti-
ficis in hac prohibitione dispensat. gloss. in cap. quia circa. de
consangu. & affinit. & in c. quod dilectio. cod. tit. quam ibi Abb. &
Doct. approbant. sensu Specul. tit. de legato. §. nunc ostendendum.
vers. 53. Nam & legatus de latere, nec solius Romani Ponti-
ficis constitutioni derogare potest: nisi in casibus, quibus
id potest agere Episcopus. ita Abb. in c. dilecto. de præb. q. not. ab.

26 Illud autem dubium hoc in loco præmittendum non
est, an sit satis in impetranda dispensatione, ꝑ vt liceat in
gradu prohibito contrahere matrimonium, mentionē agere
remotioris gradus à stipite, in linea transversa, an sit ne-
cessarium simul, & propinquioris gradus, quo alter ex im-
peditis ab stipite distat, meminisse. Et cum consanguinitas,
a gradu remotiori, in linea inæquali computanda sit, vt
gradu remotiori distat à communis stipite, an distat

cognato qui stipiti propinquior est. capit. fina. de consangu.
satis esse videtur remotioris tantum gradus mentionem fa-
cere. Nam in duobus consanguineis, qui ab stipite inæquali
linea distinguuntur, is tantum consanguinitatis gradus iure
censendus est, qui remotior est ab stipite, & ita de iure
respondendum esse existimo. & id probatur Clementis
Papæ Sexti constitutione, quæ incipit, Nuper. nondum typis
excusa, quam citat Calderinus consilio primo. de consanguinitate.
Quæ tamen sententia falsa quibusdam videri potest, ex de-
cretali; quod dilectio. de consanguinitate, & affinitate: quia id non
sufficere probatur: sed necessariam fore vtriusque gradus
mentionem. Cuius illa potuit esse ratio, quod in dispensa-
tionibus, quæ odiosa sunt, mixtum sub simplici minime
comprehenditur, secundum Communem Opinionem in cap. fina.
de simonia. in leg. 2. in princip. ff. de verb. obligatio. Hic vero non est
simplex gradus, qui remotior est, sed mixtus ex propin-
quiori: ergo dispensatio non est sufficiens: Sic glossa in
regul. Cancellæ. dictum text. intellexit: falso tamen; quid
enim obsecro hic mixtum reperitur? nonne de eorum, qui
sunt in linea transversa, gradu tractamus? atque is solus
est, qui impedimentum præbet. is vero solum est remotior
à stipite. capitulo fina. de consanguinitate & affinitate. ergo vtrius
tantum simplex gradus est, non mixtus. Ideo responderi
potest illum text. ex eo procedere, quod in ea provincia
consuetudine obtentum erat, dispensationes ad coniugia
ita esse intelligendas, vt sublatū remotioris gradus impe-
dimento, non ex hoc propinquioris esset sublatū, quamuis
ille gradus ad computationem consanguinitatis nihil age-
ret. ita glossa, Abb. & alii in dicto capitulo. quod dilectio. quem text.
dicit singu. Felin. in capitulo. fin. colum. fin. de simon. & cum allegat,
in capitulo. postulasti. de rescript. numero 9. & 13. ex eo notans, dis-
pensationem ex iure communi intelligendam esse, nisi
consuetudo eam strictius interpretetur. Sic igitur intelli-
genda est dispensatio prædicta, ob euitandum scandalum.
Solet tamen dispensatio in prædicta specie concedi dupli-
cibus literis. Præmisi enim dantur super quarto gradu, & sic
remotiori. Secundæ dantur super tertio declaratorie, secū-
dum Philippum Probum in rubric. de cognatione spiritiva. in 6. Vnde
sanctissimus Pontifex Pius quintus die vicefima mensis
Augusti anno 1566. statuit non esse in huiusmodi dispensa-
tionibus necessariam propinquioris gradus mentionem, ac
sufficere remotiorem tantum gradum exprimi, obtētis ta-
men postea super propinquiore literis declaratoriis: nec
posse priores literas notari subreptionis, aut obreptionis
vitio, seu intētionis defectu ex eo, quod in eis propinquo-
ris gradus mentio facta non fuerit.

Porro causam in dispensationibus exigimus, vt is, qui
eas concedit, quo ad Deum tutus sit: item is, qui eis vitatur,
eodem modo abque animæ periculo, vitam agat. Causa
tamen inter alias esse potest scandalum, quod ex dissoluti-
one iam contracti matrimonij sequeretur. ꝑ Proles etiam
ex consanguinea suscepta. text. in capitulo. quia circa. de consangu.
notat Roman. consilio 317. ne cogatur vir, prole suscepta, ab
eius consortio matrem filiorum expellere. Hoc tamen nõ
est omnino verum: sed locum habet in prole bona fide
suscepta, & sic ignorantur: alioqui proles mala fide sus-
cepta, cum erimen incestus præferat, non potest recta
iustitia Principem mouere ad dispensandum, vt contra-
hentes perseuerent in coniugio, vel contrahant matrimo-
nium. text. & ibi Hostiens. Ioan. Andr. Abb. & Propositi in
capitulo. cum haberet. de eo, qui duxit in matrimo. libro. qui in pronuncia.
§. 1. ff. de ritu nupt. Imo si ante impetrationem dispensationis
matrimonium contractum fuit scienter, vt dispensatio te-
neat, necesse est hoc in ipsa petitione exprimere. Reg. can-
cel. & ibi gloss. 47. ex his quæ in capitulo. postulasti. de rescript. no-
tantur. ꝑ Quod si matrimonium scienter à consanguineis
contractum fuerit, ea intentione, & prauo consilio, vt cum
eis in dispensatione mitius agatur, atque impetretur faci-
lius ob euitandum scandalum, huius consilij, & fraudis
mentio exponenda est Romano Pontifici; alioqui dispen-
satio non tenet, etiam si mentio matrimonij scienter
contracti facta fuerit. ita egregie Mart. Naua. in rope capitulo.
si quando de rescript. colum. 14. quibus omnibus addenda est
glossa in dicto capitulo. quia circa. quam ibi dicit sing. Abb. ex ea no-
ta. dispensationem, tacita veritate, vel obiecta falsitate,
impetrolam, ipso iure nullam esse, si tamen id contingat
circa, quæ principem mouere poterant ad non conce-
dendam, vel eum in facili concessione auertere, ex dicto capitulo.
postulasti.

populasti, c. si de fil. presbyt. in 6. not. optime Feli. in c. ad audientiam. in 2. col. 1. 4. de rescript.

29 Sed & circa idem dubiu erit, an dissimulatio Rom. Pontificis habeat vim & effectum dispensationis. Et id quidem videtur per text. in c. quia circa de consang. ex interpretatione glo. ibi, quam dicit sing. Syluest. in verb. lex. quest. 6. & probant Abb. & Dd. in d. c. quia circa. quando Romanus Pontifex dicit, quod dissimulat, aut id scribit: alioqui dispensare videtur, quod communiatur, text. in c. cum iam dudum, de preb. vbi Abb. idem notat, & idem in c. nisi essent. de preb. Dec. in c. 1. col. 1. de ex. cept. & Feli. in c. 1. col. 6. de treug. & par. dicens hanc opinionem communem esse. Hic tamen aduertendum est, quod ita intellectus ille text. in d. c. quia circa. id solum probaret, Romanum Pontificem posse in quinto gradu dispensare: quod nemini Pontificem esse: neque ibi de dispensatione agitur: cum si de ea ageretur, Romanus Pontifex scriberet his, qui matrimonium contraxerant, vt denuo contraherent, nec diceret in contractu matrimonij esse dissimulandum: si quidem esset necessarius consensus expressus, vel tacitus post missam a Romano Pontifice dispensationem, ex gloss. in c. 1. de eo, qui duxer. in matrim. Ex quibus dicta communis interpretatio non placet Hadri. qui in quodlib. 5. art. 2. dicit, quod vbi aliquis bona fide est in eo statu, vt tantum contra legem humanam, sine proximi iniuria vitam agat, absque transgressione etiam legis naturalis ac diuinae, in eodem statu dimittendus est: ac tolerandus, si ex correctione scandalu graue immineret: idque intelligo, dato errore iuris, qui attenta personaru conditione & qualitate, bonam fidem minime excluderet. Quo fit, vt in d. c. quia circa. ideo Papa rescribat dissimulandum esse, quia illi matrimonio iam copulati, bona fide putabant se legitime coniunctos esse: atque ex dissolutioe graue immineret scandalum. eandem opinionem repetit idem Hadri. in 4. sent. tract. de confess. dub. 7. post quintam quest. Sic & Gofredus dictum textum intellexit, quem Martinus Nauar. magna scientiae vir sequitur in c. si quis autem. n. 69. de penitent. dist. 7. & Vidon. Gorad. consil. 51.

30 Illud autem planum est, solum Romanum Pontificem posse statuere circa matrimonia contrahenda vel prohibenda, neque id ad seculares indices pertinere. text. in cap. tuam de ord. cognit. c. 1. de spons. c. fin. de rapt. Abb. & Feli. in d. c. 1. idem Abb. in c. 1. de cognat. leg. late Feli. in c. ecclesia de consil. num. 62. Vincen. Hercul. in q. 3. gloss. optima in c. 1. in fin. 30. q. 3. dicens inter tutorem & pupillam contractum matrimonium validu esse, etiam si lex ciuilis id prohibeat, cum lege Pontificia hoc matrimonium vetitum non sit: quam gloss. notabilem esse existimat Alexand. in l. filius a patre. ff. de lib. & posthu. §. fin. Hinc etiam constat a laicis, etiam summis Principibus, non posse lege prohiberi matrimonium cum alienigenis, vel cu certo hominum genere; & hoc ipsum passim nostrates fatentur, qui leges ciuiles, aliquot matrimonia prohibentes, vt improbas refellunt. Nec in hoc libet latius insistere, cum id iuris ac consuetudinis, vt aiunt, notum sit. Sed vt ad institutum redeam, solum Romanus Pontifex prater ius naturale legitimas, illegitimasve constituit nuptias, quod mirum videri quibusdam potest: nam matrimonium a Deo est institutum, sed inferior non potest legem superioris mutare, igitur Romanus Pontifex non potest circa matrimonium aliquid noua prohibitione inducere. Cuius argumentationi respondemus, materiam huius sacramenti esse hominem, qui quidem iuri humano subest, & tanquam reipublicae membrum eius legibus obtemperare debet: idcirco humana lex potest aliquot homines a matrimonio auertere, & subtrahere materiam a sacramento, sicut possit Romanus Pontifex eximere a parochio subditum, quem parochus absoluerat a peccatis sacramento penitentiae, & tamen non potest: nec per hoc mutat Romanus Pontifex quidquam circa sacramento, sed vel exhibet, vel detrahit materiam sacramenti. Sic Palud. hoc dubium explicat in 4. sentent. dist. 26. q. 4. art. 3. & Adrian. in 4. sentent. tract. de matrim. fol. paruo. 3. vel ex eo procedit, quod matrimonium etiam si

31 etiam si lex ciuilis id prohibeat, cum lege Pontificia hoc matrimonium vetitum non sit: quam gloss. notabilem esse existimat Alexand. in l. filius a patre. ff. de lib. & posthu. §. fin. Hinc etiam constat a laicis, etiam summis Principibus, non posse lege prohiberi matrimonium cum alienigenis, vel cu certo hominum genere; & hoc ipsum passim nostrates fatentur, qui leges ciuiles, aliquot matrimonia prohibentes, vt improbas refellunt. Nec in hoc libet latius insistere, cum id iuris ac consuetudinis, vt aiunt, notum sit. Sed vt ad institutum redeam, solum Romanus Pontifex prater ius naturale legitimas, illegitimasve constituit nuptias, quod mirum videri quibusdam potest: nam matrimonium a Deo est institutum, sed inferior non potest legem superioris mutare, igitur Romanus Pontifex non potest circa matrimonium aliquid noua prohibitione inducere. Cuius argumentationi respondemus, materiam huius sacramenti esse hominem, qui quidem iuri humano subest, & tanquam reipublicae membrum eius legibus obtemperare debet: idcirco humana lex potest aliquot homines a matrimonio auertere, & subtrahere materiam a sacramento, sicut possit Romanus Pontifex eximere a parochio subditum, quem parochus absoluerat a peccatis sacramento penitentiae, & tamen non potest: nec per hoc mutat Romanus Pontifex quidquam circa sacramento, sed vel exhibet, vel detrahit materiam sacramenti. Sic Palud. hoc dubium explicat in 4. sentent. dist. 26. q. 4. art. 3. & Adrian. in 4. sentent. tract. de matrim. fol. paruo. 3. vel ex eo procedit, quod matrimonium etiam si

32 etiam si lex ciuilis id prohibeat, cum lege Pontificia hoc matrimonium vetitum non sit: quam gloss. notabilem esse existimat Alexand. in l. filius a patre. ff. de lib. & posthu. §. fin. Hinc etiam constat a laicis, etiam summis Principibus, non posse lege prohiberi matrimonium cum alienigenis, vel cu certo hominum genere; & hoc ipsum passim nostrates fatentur, qui leges ciuiles, aliquot matrimonia prohibentes, vt improbas refellunt. Nec in hoc libet latius insistere, cum id iuris ac consuetudinis, vt aiunt, notum sit. Sed vt ad institutum redeam, solum Romanus Pontifex prater ius naturale legitimas, illegitimasve constituit nuptias, quod mirum videri quibusdam potest: nam matrimonium a Deo est institutum, sed inferior non potest legem superioris mutare, igitur Romanus Pontifex non potest circa matrimonium aliquid noua prohibitione inducere. Cuius argumentationi respondemus, materiam huius sacramenti esse hominem, qui quidem iuri humano subest, & tanquam reipublicae membrum eius legibus obtemperare debet: idcirco humana lex potest aliquot homines a matrimonio auertere, & subtrahere materiam a sacramento, sicut possit Romanus Pontifex eximere a parochio subditum, quem parochus absoluerat a peccatis sacramento penitentiae, & tamen non potest: nec per hoc mutat Romanus Pontifex quidquam circa sacramento, sed vel exhibet, vel detrahit materiam sacramenti. Sic Palud. hoc dubium explicat in 4. sentent. dist. 26. q. 4. art. 3. & Adrian. in 4. sentent. tract. de matrim. fol. paruo. 3. vel ex eo procedit, quod matrimonium etiam si

33 etiam si lex ciuilis id prohibeat, cum lege Pontificia hoc matrimonium vetitum non sit: quam gloss. notabilem esse existimat Alexand. in l. filius a patre. ff. de lib. & posthu. §. fin. Hinc etiam constat a laicis, etiam summis Principibus, non posse lege prohiberi matrimonium cum alienigenis, vel cu certo hominum genere; & hoc ipsum passim nostrates fatentur, qui leges ciuiles, aliquot matrimonia prohibentes, vt improbas refellunt. Nec in hoc libet latius insistere, cum id iuris ac consuetudinis, vt aiunt, notum sit. Sed vt ad institutum redeam, solum Romanus Pontifex prater ius naturale legitimas, illegitimasve constituit nuptias, quod mirum videri quibusdam potest: nam matrimonium a Deo est institutum, sed inferior non potest legem superioris mutare, igitur Romanus Pontifex non potest circa matrimonium aliquid noua prohibitione inducere. Cuius argumentationi respondemus, materiam huius sacramenti esse hominem, qui quidem iuri humano subest, & tanquam reipublicae membrum eius legibus obtemperare debet: idcirco humana lex potest aliquot homines a matrimonio auertere, & subtrahere materiam a sacramento, sicut possit Romanus Pontifex eximere a parochio subditum, quem parochus absoluerat a peccatis sacramento penitentiae, & tamen non potest: nec per hoc mutat Romanus Pontifex quidquam circa sacramento, sed vel exhibet, vel detrahit materiam sacramenti. Sic Palud. hoc dubium explicat in 4. sentent. dist. 26. q. 4. art. 3. & Adrian. in 4. sentent. tract. de matrim. fol. paruo. 3. vel ex eo procedit, quod matrimonium etiam si

34 etiam si lex ciuilis id prohibeat, cum lege Pontificia hoc matrimonium vetitum non sit: quam gloss. notabilem esse existimat Alexand. in l. filius a patre. ff. de lib. & posthu. §. fin. Hinc etiam constat a laicis, etiam summis Principibus, non posse lege prohiberi matrimonium cum alienigenis, vel cu certo hominum genere; & hoc ipsum passim nostrates fatentur, qui leges ciuiles, aliquot matrimonia prohibentes, vt improbas refellunt. Nec in hoc libet latius insistere, cum id iuris ac consuetudinis, vt aiunt, notum sit. Sed vt ad institutum redeam, solum Romanus Pontifex prater ius naturale legitimas, illegitimasve constituit nuptias, quod mirum videri quibusdam potest: nam matrimonium a Deo est institutum, sed inferior non potest legem superioris mutare, igitur Romanus Pontifex non potest circa matrimonium aliquid noua prohibitione inducere. Cuius argumentationi respondemus, materiam huius sacramenti esse hominem, qui quidem iuri humano subest, & tanquam reipublicae membrum eius legibus obtemperare debet: idcirco humana lex potest aliquot homines a matrimonio auertere, & subtrahere materiam a sacramento, sicut possit Romanus Pontifex eximere a parochio subditum, quem parochus absoluerat a peccatis sacramento penitentiae, & tamen non potest: nec per hoc mutat Romanus Pontifex quidquam circa sacramento, sed vel exhibet, vel detrahit materiam sacramenti. Sic Palud. hoc dubium explicat in 4. sentent. dist. 26. q. 4. art. 3. & Adrian. in 4. sentent. tract. de matrim. fol. paruo. 3. vel ex eo procedit, quod matrimonium etiam si

non sit omnino necessaria rigorosa, exactaque disputatio: cu humanus contractus ex Christi institutione apud Christianos etiam sit sacramentum: qua vero ex parte contractus est, humanis legibus tractari, eisdemque subiici iuxta canonicas sanctiones constat, quod & S. Thom. concedit in 4. dist. 26. q. 3. & dist. 29. q. 1. art. 4. Hinc constat consuetudinem non posse nuptias permittere inter eos, quos matrimonio copulari prohibuit lex Pontificia textus apertissimus ad id in c. quod super his de consanguinit. & affinit. Quod si consuetudo mixta clericorum, & laicorum prohibeat matrimonium inter aliquot personas contrahi, ob euitandum scandalum, ea admittenda est: quamuis illi lege canonica ad nuptias legitimi forent: text. vbi Abb. & alii in c. super eo. de cognat. spiritu. & in cap. quod dilectio de consanguinit. & affinit. gloss. communiter recepta in d. c. super his. non ex eo, quod prohiberi matrimonium a consuetudine possit inter eos, quibus id contrahere canones permittunt. sed quia cum scandalo coniugia contrahi canones ipsi non tolerant, atque haec videtur vera ratio, quare sic coniuncti omnino sint separandi, quali ex hac ratione ab ecclesia matrimonium hoc irritum iudicatur, in quo mihi non placet Driedonij sententia, dum is de libere Christian. agens, pag. 124. scribit consuetudine posse personas alioqui habiles, inhables ad matrimoniu facere: hoc etenim concesso, esset sane dicendum eadem ratione, ipsam consuetudinem posse inhables iure humano, habiles reddere, quod ipse Driedonius omnino negat. Posset tamen consuetudo circa solennitates in contractu matrimonij seruandas, aliquid inducere, modo esset consuetudo illa mixta i laicis & clericis introducta. tradunt Abb. Praeposit. & Feli. in cap. 1. de spons. n. 18. per text. & gloss. ibi. idem Feli. in c. ecclesia de consil. num. 62. in qua consuetudine exigitur scientia Principis, quia de his quae ad sacramentum pertinent, tractat gloss. in cap. vir autem. de secund. nupt. & ibi Host. Ant. Henr. & Abb. a quibus tamen recedit Rochus in c. fin. de consuet. fol. paruo 36. col. 3. dicens etiam circa sacramentalia consuetudinem procedere absque scientia Principis: si enim consuetudo potest aliquid inducere circa solennitatem in matrimonio contrahendo, seu in alio sacramento percipiendo, minime mutans, quae in eodem sacramento praecipuam vim obtinent, non video cur scientia Principis exigatur, siquidem in consuetudine scientia Principis necessaria non est gloss. in c. istu. §. leges. 4. dist. 26. quam Abb. dicit nota in c. cum ex officio. 4. col. de prescript. Ex quibus potius placet opinio Rochi de Curte. Tamen si contrarium communem esse opinemur, cuius ratio ex praemissis optime potest refelli.

Postremo illud hic notandum erit ante contractum matrimoniu, vt illud impediatur sufficere fama, sine alia probatione impediti. text. in c. super eo. de consang. & affinit. quae ibi Abb. & ceteri Doct. notant. idem Abb. in c. super eo, de eo qui cog. consang. vxor. sua. dicit eundem text. singul. Roma. sing. 616. Dec. in c. 1. col. 4. de appel. sic etiam vnus testis sufficit ad id, nempe, vt matrimonium contrahendum impediatur, text. in c. praeterea. in 2. de spons. quem ita gloss. & Doct. ibi intelligunt. & Rom. in d. sing. & laf. in rep. l. admonendi. n. 197. §. de iurc. cui est similis in c. super eod. in 2. de testi. & ibi Aret. in princ. & col. penult. Id, enim permittum est, quia tractatur de peccato euitando quod imminet committendum. Vnde cum soli testimonio vnus danda sit in hoc fides, is qui scit solus, inter volentes matrimonium contrahere, subesse impedimentum aliquod, licet id probare non possit, tenetur illud iudici denunciare, etiam si illud impedimentum ex crimine occulto contrahe-re volentis oriatur, si is admonitus nolit a contractu abstinere: agit enim de peccato euitado, vt notat Mart. Nauar. in cap. sacerdotes. de penit. dist. 6. n. 27. licet Io. Maio. in 4. sent. d. ff. 21. contrarium teneat, in impedimento, quod causam habet ex crimine occulto contrahere volentis.

Quibus omnibus sic praemissis duo addere libet. Primum quidem, dictum testem cum iuramento debere asserere, illud impedimentum certo scire, alioqui testis vnus, etiam iuratus, de auditu testimonium praebens, coniugium non impediret, etiam si cum eo alter absque iuramento de scientia certa testaretur. text. singul. vbi hoc notat Abb. in cap. 1. de consang. ex quo deducitur maiorem fidem soli famae exhibendam esse hac in re, quam duobus testibus, quorum alter, qui de scientia testimonium perhibet, non iurat, alter vero, & si iuret, tamen asserit se ita audiuisse. Is tamen, qui de auditu testatur, sufficit, si circa consanguinitatis

margin notes on the left edge of the page, including 'populasti', 'Sed & circa idem dubiu erit', 'Illud autem planum est', 'etiam si lex ciuilis id prohibeat', 'Postremo illud hic notandum erit', 'Quibus omnibus sic praemissis duo addere libet'.

margin notes on the right edge of the page, including '39', '36', '37', '38', '33', '34'.

tatis impedimentū testificetur iuxta formam à canonibus expressam in c. licet ex quad. de testib. vbi optime Fel. vol. 1. text. memorabilis in c. tua nos. de consang. & affin. vbi Ab. & Prap. hoc ipsum explicant. Is enim testis solus sufficeret ad impedendum matrimonium, quod nondum contractum est.

19 Secundum prædictis adde, ꝑ propter solam famam impediri matrimonium, etiam præmissis sponsalibus iuratis. ita glos. & Doct. in d. l. c. super eo. de consang. quam opinionem cōmunem esse asserit Prap. in d. c. præterea. in 2. de sponsal. non tamen sic impeditur propter dictum vnus testis. text. & ibi glos. in d. c. præterea. glos. in d. c. super eo. notat Abb. Anton. Henric. & Prap. in d. c. præterea. probat Regia. lex. 18. tit. 19. par. 4. contra Host. in d. c. præterea. Cuius opinio extra illum text. mihi probabilior est, quando vnus hic testis est integer, & circumspèctissime testimonium dicit: nam famam vni testis integre deponenti, ad impediedum matrimonij, similem esse notat Abb. in d. c. super eo. de eo qui cogn. consang. vxor. sua. idem in cap. super eo. de consang. & affin. & Prap. in d. c. præterea. in fin. dicens, hanc opinionem esse cōmunem: & tamen fama sufficiens est ad impediedum, vt constat. igitur vnus testis integer, & integerrime deponens sufficit. Qua tamen integritate testis deponere debeat, arbitrio iudicis relinqendum esse nulli dubium est. Nec oberit tex. in d. c. præterea. quia ibi testis ille non erat integer: imo poterat pluribus defectibus notari.

§. V N D E C I M V S.

De dispari cultu.

S Y M M A R I A.

- 1 Christianus non potest matrimonium contrahere cum infideli, ex antiqua Ecclesie prohibitione.
- 2 Ambrosij tex. apud Gratianum restrictus.
- 3 Christianus accipiens vxorem infidelem, etiam iure civili punitur.
- 4 Si Iudeus Christianam sine matrimonio cognouerit, quæ eius pœna: & contra si Christianus Iudæam.
- 5 Hæreticus potest matrimonium contrahere cum Catholicis.
- 6 Nationis diuersitas nuptiis impedimento non est.

Syperest octauo agere de dispari cultu qui coniugij impedit. Christianus enim Iudæam, aut pagani in vxorem accipere prohibetur, c. non oportet. c. caue. 28. q. 1. notat Magist. in 4. dist. 39. nos fratres in c. 1. de sponsal. Et tamen prohibitio iuris est humani, nõ diuini, nec naturalis, sicuti scribunt Scot. & Palud. in 4. dist. 39. quest. 1. col. 1. & Ioan. Eckius de sacramētis, Homil. 71. & Caiet. quem hac in re non omnino iuste reprehendit Ambros. Cathar. lib. 5. c. de matrimonio: cum ab eo adducta id tantum probent, iustam esse hanc prohibitionē. Scribit enim August. lib. viico. de fide & oper. c. 19. hac de re in nouo testamento nihil præceptum fuisse, & ideo inquit, aut licere creditum est aut velut dubium derelictum est. Ab initio tamen renascentis ecclesie prohibitum est coniugium istud ex Apostoli auctoritate, 2. ad Corinth. c. 6. dicentis: nolite coniungi cum infidelibus, & 1. ad Corinth. 6. idem Apostolus id vetare videtur. Quibus & aliis testimoniis hanc prohibitionem coadiuuat Diuus Cyprianus lib. 3. contra Iudæos ad Quirinum. cap. 62. Paul. item. 1. ad Corinth. c. 7. coniugium cum infideli prohibuit dicens: Quod si dormierit vir eius, liberata est Cui autem vult nubat tantum in domino, quem locum post alios ibi adnotauit Caietan. & pulchre Hieronym. lib. 1. aduersus Iouinianum, ita exponens, nubat in domino, id est Christiano. Eandem interpretationē prius probauerat Tertullianus lib. 2. ad vxorem. Matrimonium etiam cum Gentili ab exemplo Samsonis, & Diuus Ambrosius mire execratur in epistola 70. Atque idem Cyprianus in sermone de lapsis ita scribit: Iungere cum infidelibus vinculum matrimonij, est prostitucere cum Gentilibus membra Christi. Extant & ad hanc rem pulchra verba Diui Ambrosii. 1. de patriarcha Abraham. c. 9. Et ideo caue, inquit, Christiane Gentili, aut Iudæam filiam tuam tradere, Caue, inquam, Gentilem, aut Iudæam, atque alienigenam, hoc est, hæreticam, & omnem alienam à fide tua, vxorem accersas tibi. Prima coniugij fides, castitatis gratia est: si idola colat, quorum prædicatur adulteria, si Christum neget, qui præceptor, & remunerator pudicitie: quo modo potest diligere pudicitiam? Si Christiana sit, non est satis, nisi ambo initiati sitis sacramētobaptismatis. Simul ad orationē nocte surgendū est, & coniunctis precib. obsecrādus Deus. Hactenus Ambrosius, cuius verba referre libuit, cādide lector, vt vel hinc videas quantū Gratiano tribuendū sit in referendis sanctorū Doctōrū auctoritatib. qui quidē, vt fuit in illo anteo Decretorū libro diligentissi-

mus, ita vel memoria lapsus, vel scriptorum vicio, seu quod codices, ex quibus opus illud cōtinuauit, innumeris medijs scaterent, quandoq; nimis succindite, ac deprauate, aliorū dicta retulit. Sic in capit. caue. 28. q. 1. Amb. verba reperies ita à Gratiano transcripta, vt plane penitissimum Amb. sentium percipias apud Gratianum deficere, si cum prædictis conferas. His igitur satis constat antiquam fuisse hanc prohibitionē: Sed & in concilio Toletano 3. c. 14. expressim Iudæis prohibentur Christianas in coniuges accipere. Nā quod in eodem concilio Toletano 4. c. 14. & in c. ludo. 28. q. 1. cautur, locū habet, quando matrimonij inter duos infideles contractum est quorū alter ad Catholicam fidem transit: sicut & loquitur Paul. ad Corinth. 7. non enim tunc dissoluitur matrimonij, quod ab initio valuit, nisi infidelis nolit cohabitare cū fidei absque contumelia creatoris. illud tamē considerandū est diuum Paulum consilium potius, quā præceptum dedisse, ita sane, vt fidelis nuper, & post coniugij contractū ad Christi fidem conuersus, infidelē coniugem etiā cohabitare volentē absq; contumelia creatoris, possit, si velit dimittere quo ad thorum, tamen si saniori videretur cōsilio, si illam non dimiserit, ne deterior illa fiat, quod ex August. & Chrylost. adnotauit Ioan. Arboreus Theoloph. a. lib. 6. ca. 10. & nos dicemus inferius c. 7. §. 4.

Vnde miror quod Ioan. Igne. in l. fidei commissum. num. 143. ff. ad syll. dixerit dictam ecclesie prohibitionē matrimonij, cum infideli esse contra Paulum Apostolum in d. c. 7. Quinimo his accedit, quod iure civili cautum est, Christianum contrahentē matrimonij cum Iudæa, vel Iudæam cū Christiana, pœna adulterij puniendū esse. Quæ pœna mortis quidem erat, ne quis Christianam. C. de Iudæ. & ibi Salicet. Abb. & Prap. in c. quanto de diuor. & in cordice Theodosiano. lib. 3. ca. 14. eadem pœna statuitur, circa matrimonij cū Gentilibus contracta vtrunq; Regia lex statuit. l. 4. for. tit. 11. in l. 3. Si tamē Iudæus Christiana absq; matrimonij titulo cognouerit carnaliter, cessante rapto, violentia, stupro, & adulterio, nõ est puniendus morte: sed arbitrio iudicantis multo grauiori pœna, quā si Christianus feminā Iudæam carnaliter cognouisset. ex Oldrad. conf. 323. Corneo conf. 114. in 1. volu. Decim. c. 1. nu. 17. de consi. notat optime Nicolaus Boer. decis. 316. col. 3. vbi dicit hanc opinionem cōmunem esse, quā & Alcia. sequitur l. 7. parerg. c. 23. dam. hat tamen sententiā quandā, erga viriliū amputationē pro hoc crimine latam, quam Oldrad. retulit. in hac vero quæstione fallitur Ioann. Baptista in Lomnes populi. fol. pen. vers. 7. ff. de iusti. & iur. dicens, fortiori pœna puniri Iudæum absq; matrimonio cognoscentem Christianam, quam si eam matrimonio præmissio cognouisset. item nec placet, quod Ludo. Gomez. in c. mulieres. nu. 12. de iudi. in 6. notauit, scribens Iudæum matrimonium contrahentem cum Christiana meretrice, non esse mortis pœna puniendū; nam ad tollendam iniuriam, quæ religioni Christianæ irrogatur à Iudæo, qui audet Christianam vxorem accipere: parum, aut certe nihil conducit, ipsam feminam Christianam meretricem esse: siquidem nihilominus Christiana est & licet Gomez pro se citet Baptistam in d. fol. pen. & Alex. conf. 99. in 6. volum. neuter tamen hoc dicit: quāuis Alexand. consultus responderit Iudæum adulterium committentem cum Christiana, meretrice tamen, non esse pœna adulterij puniendum. vnde apparet eum non respondisse quidquam de Iudæo accipiente vxorem Christianam.

[Illud vero prætermittendū non esse existimauerim, an inter Christianum & Catechumenam constare possit matrimonium, & validum sit: Nam & viris doctissimis video hoc placuisse, matrimonium legitimum esse, & ex eo vinculum coniugiale constare ea quidem ratione, quod Catechumenus capax sit sacramenti matrimonij: c. veniens de presbyt. non baptizat. Et per fidē etiam nondum Baptizatus fidelis est, quod in d. c. veniens. probatur omnino: Et si ante baptismum mortuus fuerit, viam salutis ingreditur, quod Innoc. III. docuit c. ad Apostolicam. eod. tit. 5. Thom. & post eum alii Dom. Sot. in 4. dist. 5. q. vii. art. 2. sufficit enim ad salutem fides sacramenti. & sic Baptismi votum sine sacramento fidei, quod Synodus Tridentina sess. 6. c. 4. proficitur, & probatur in c. debitum. de Baptis. igitur cum Catechumenus fidelis sit, legitime matrimonium contrahit cū fidei, neque huic coniugio dispari fides obici potest. Cōtrariam sententiā, imo quod hoc matrimonium illegitimum sit, ex prohibitione superius tradita, neque ex eo vinculum coniugiale constare impediendi dispari cultu docentur incipem in 4. dist. 39. art. 1. ad 5. & iterum in scri-